

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2\(42\)-50-60](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-2(42)-50-60)

УДК 355.02(045):351.86

JEL Classification: H56

Володимир Романович Шевчук

аспірант кафедри менеджменту та адміністрування

Національний університет «Чернігівська політехніка»,

E-mail: vova_shevchuk@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7320-1420>**РЕЙТИНГУВАННЯ СТАНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВИ: ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГУВАННЯ**

У статті розглянуто питання формування сучасних підходів до стратегування у сфері рейтингування стану національної безпеки держави. Увагу приділено питанням формування комплексного підходу до визначення глобального рейтингу національної безпеки держави, який спрямовано на забезпечення системи розробки та впровадження довгострокових стратегій, застосування стратегічних сценаріїв дії влади та використання стратегічної гри/контргри в різних стратегічних сферах життєдіяльності суспільства і держави. Акцентовано увагу на необхідності наближення результатів аналізу та оцінювання локальних або регіональних індексів безпеки до таких уніфікованих показників, як глобальний індекс миру, національні показники миру, індекс глобального тероризму, індекс позитивного миру.

Ключові слова: державна безпека; індикатори національної безпеки; національна безпека; рейтингування стану національної безпеки; стратегування; стратегічне управління.

Рис.: 1. Бібл.: 20.

Постановка проблеми. Постійні зміни геополітичної та безпекової ситуації у світі вимагають своєчасного забезпечення високого рівня захисту інтересів національної безпеки держави. Кожна держава намагається досягнути такого стану національної безпеки, який би характеризував її з позицій стабільності, забезпечуючи високі позиції на міжнародній арені як важливого геополітичного актора. Це відображається в рейтингу стану національної безпеки держави, який, з огляду на динаміку розвитку безпекового середовища, містить результати оцінювання ключових показників, які характеризуються впливом швидких змін, появою і зростанням нових загроз. У свою чергу, досягнення високого ступеня в рейтингу стану національної безпеки передбачає проведення безперервного аналізу й моніторингу безпекового середовища, потенціалу держави й суспільства протистояти загрозам та здатності своєчасно виявляти й реагувати на потенційні виклики, забезпечуючи ефективний захист національних інтересів. Проте однією з головних проблем такого підходу є визначення адекватних за якісними та кількісними параметрами індикаторів стану національної безпеки, які в кожній країні мають інколи суттєві відмінності, що викликає необхідність уніфікації підходів та системи індикаторів з метою формування реальних уявлень про стан національної безпеки конкретної країни як суб'єкта геополітичного простору.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняними науковцями було розглянуто низку питань, пов'язаних із визначенням підходів щодо виявлення закономірностей і тенденцій формування та розвитку системи забезпечення національної безпеки, її складових функцій, завдань, у тому числі у межах сучасної парадигми стратегічного управління. Ці питання розглядались у роботах таких науковців, як В. Бочарніков [2], Д. Вітер [3], О. Житник [6], Р. Примуш [13], О. Руденко [3], С. Свєшніков [14], О. Семененко [16], П. Щипанський [19]. Питання формування категорійно-понятійного апарату, оцінки ефективності функціонування, формування системи індикаторів стану національної безпеки тощо розглядались у працях таких науковців, як В. Башинський [1], І. Гаврилюк [4], С. Дмитрук [5], К. Ізбаш [7], А. Качинський [8], В. Куйбіда [0], В. Кучменко [10], Х. Маркович [11], Ю. Харазішвілі [18]. Окрему увагу привертає дослідження аксіологічної парадигми забезпечення національної безпеки України, здійснене С. Сьоміним [17].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проведений аналіз останніх досліджень і публікацій дає можливість зазначити, що питання розкриття сучасних підходів до стратегування у сфері рейтингування стану національної безпеки держави розкриті недостатньо та вимагають подальших наукових розвідок.

Метою статті є розкриття сучасних підходів до стратегування у сфері рейтингування стану національної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні існує тенденція умовного поділу пріоритетних напрямів розвитку національної безпеки на кілька ключових аспектів, які потребують використання комплексного підходу. Серед них виділяються [10]:

- посилення обороноздатності та військової безпеки;
- зміцнення економічної безпеки;
- захист інформаційної безпеки;
- соціальна та гуманітарна безпека;
- забезпечення екологічної безпеки; політична стабільність і правопорядок.

Вказані напрямки забезпечення національної безпеки є певною мірою традиційними та обґрунтовуються відповідними традиційними підходами до аналізу безпекової ситуації та безпекового середовища на глобальному, регіональному і локальному рівнях. Водночас наведені напрями, зважаючи на їхній прагматичний характер, достатньо слабко пов'язані з ціннісними пріоритетами та орієнтаціями держави як суб'єкта (гравця) геополітичного простору. З урахуванням цього та на основі функціонально-діяльнісного підходу до аксіологічної парадигми забезпечення національної безпеки вітчизняними науковцями було запропоновано комплексний підхід до визначення глобального рейтингу національної безпеки держави, який спрямовано на по-

долання наявної обмеженості методики оцінювання поточної ситуації в конкретній сфері шляхом актуалізації розробки імовірнісного прогнозу розвитку ситуації, а також вироблення стратегії (плану дій) щодо розв'язання проблем на основі сучасної системи оцінки стану національної безпеки, яка має ґрунтуватись на показниках глобальних рейтингів (ключових міжнародних індексів), що має на меті вироблення і запровадження методики глобального рейтингу оцінки стану національної безпеки будь-якої держави (суспільства) [17]. Проте проблемою в цьому підході є те, що індекси, за якими формується глобальний рейтинг, не можуть бути безпосередньо використані для оцінювання стану національної безпеки, оскільки вони не враховують [8, с. 14]:

- основні закономірності виникнення загроз у системах різного функціонального призначення (за винятком індексу політичного ризику);
- структурні зв'язки між окремими особами, суспільством і державою;
- досягнення реального практичного ефекту.

Ураховуючи це, глобальний рейтинг стану національної безпеки держави, на думку науковців, має корегуватись станом визначення основних напрямів реалізації воєнної політики, стратегічних цілей розвитку та очікуваних результатів їх досягнення з урахуванням актуальних викликів і загроз національній безпеці України, передусім у воєнній сфері, а з іншого боку, потребує розширення принципів стратегічного управління у сфері забезпечення національної безпеки, що здійснюється на основі планування спроможностей, програмування розвитку спроможностей, бюджетування та управління ресурсами та управління процесом виконання (реалізації) [19].

Запропонований підхід також має певні недоліки, оскільки, як можна побачити, недостатньо враховує довгострокові стратегії різних геополітичних акторів безпекового середовища, що негативно впливає на ефективність реалізації принципів стратегічного управління у сфері оборони (гнучкість, стійкість та адаптивність). Останнє актуалізує питання розвитку та впровадження в систему стратегічного управління стратегування як способу багатомірного управління розвитком на основі вироблення системи стратегічних противаг стратегіям зовнішнім акторам. У цьому аспекті стратегування глобального рейтингу стану національної безпеки спрямовується на забезпечення системи розробки та впровадження довгострокових стратегій, застосування стратегічних сценаріїв дії влади та використання стратегічної гри/контргри в різних стратегічних сферах життєдіяльності суспільства і держави. Фактично йдеться про необхідність забезпечення умов, за яких рейтингування стану національної безпеки має починатись зі стратегування безпекового середовища.

Як підкреслюється в дослідженнях, «стратегування безпекового середовища» слід розуміти як комплекс механізмів і процедур розробки та здійснення стратегії, що впливають на рівень державної та національної безпеки і створюють певний стан для протидії загрозам. Враховуючи комплексний

характер загроз системі національної безпеки, що своєю чергою потребує вироблення комплексних підходів до їх нейтралізації, для забезпечення функціонування системи державного управління слід передбачати впровадження системи раннього виявлення та запобігання ключовим загрозам, яка передбачає вироблення найпродуктивніших способів протидії таким загрозам [5]. Йдеться, власне, про прогнозу оцінку ситуації – як наявної, так і майбутньої, з урахуванням основних тенденцій та імовірності розвитку подій, але не тільки у сфері безпеки, але в усіх сферах життєдіяльності суспільства і держави, що має безпосередньо відношення до стану та активності держави як суб'єкта геополітики.

Ураховуючи зазначене вище, досить невдалим є фактичне ототожнення прогнозування та описування, яке притаманне багатьом вітчизняним дослідженням [6; 7; 9; 11; 12], з погляду методології негативно впливаючи на процес оцінювання безпекового середовища загалом та прогнозу оцінку зокрема. Наприклад, ґрунтуючись на концепції перспективного планування Д. Уоррена, яка розглядається як прообраз системи стратегічного планування, що складається з чотирьох найважливіших блоків (уявлення про вірогідні наслідки рішень, що приймаються; виділення предметних областей, що вимагають рішень у майбутньому; збільшення швидкості потоку релевантної інформації; забезпечення реалізації прийнятих рішень), Р. Примуш фактично зводить стратегічне планування до обслуговуючих функцій системного аналізу [13, с. 535]. Однак актуальним залишається представлення безпекового середовища в системі міжнародних відносин, суб'єкти яких керуються власними інтересами [2], оскільки безпекове середовище розуміється «як складна система зовнішніх і внутрішніх відносин в усіх сферах національної безпеки між суб'єктами, що мають певні ресурси, а також умов, факторів і обставин, які впливають або можуть впливати на ці відносини» [14, с. 18]. Водночас доцільно звернути увагу й на те, що «майбутнє безпекове середовище» являє собою не стільки «стратегії політичних суб'єктів», скільки «об'єктивний стан речей у майбутньому, породжений соціальною взаємодією, розвитком технологій, глобальними, а також незалежними від суспільства процесами» [5]. Проте, зважаючи на важливість конкуренції як фактору, що впливає на безпекове середовище (у тому числі моделі військово-політичних блоків), дослідники вважають за недоцільне розглядати майбутнє безпекове середовище суто з військового боку [5].

Позитивним елементом вказаних підходів з погляду визначення та рейтингування стану національної безпеки є можливість урахування під час вироблення прогнозних оцінок «чорних лебедів», тобто несподіваних подій, які можуть викликати значні глобальні зміни, що кардинально змінюють хід розвитку, спричиняючи кризу або великомасштабний спад у різних сферах [1], що має наслідком стратегування рівня безпеки на основі синтезу бажаних значень індикаторів з визначенням мультиплікативного ефекту [18].

В останньому випадку доцільно звернути увагу на методологію стратегічного управління і стратегічного планування у сфері забезпечення суспільної стабільності як цілісної системи, яка вказує на пріоритетність «синхронізації кластерів», зокрема ураховуючи те, що «змінні параметри кластерів та істотні змінні середовища (у тому числі кластерної множини) мають великі кількісні значення», прийняття яких у «спрощеному описанні системи дає можливість знаходження частинних рішень» [3, с. 222]. Такий підхід може сприяти вдосконаленню процесу розробки ієрархії показників, які впливають на стан та забезпечення національної безпеки держави. Так, дослідники пропонують таку ієрархію показників воєнно-економічної безпеки України в умовах сучасних воєнних конфліктів (рис. 1).

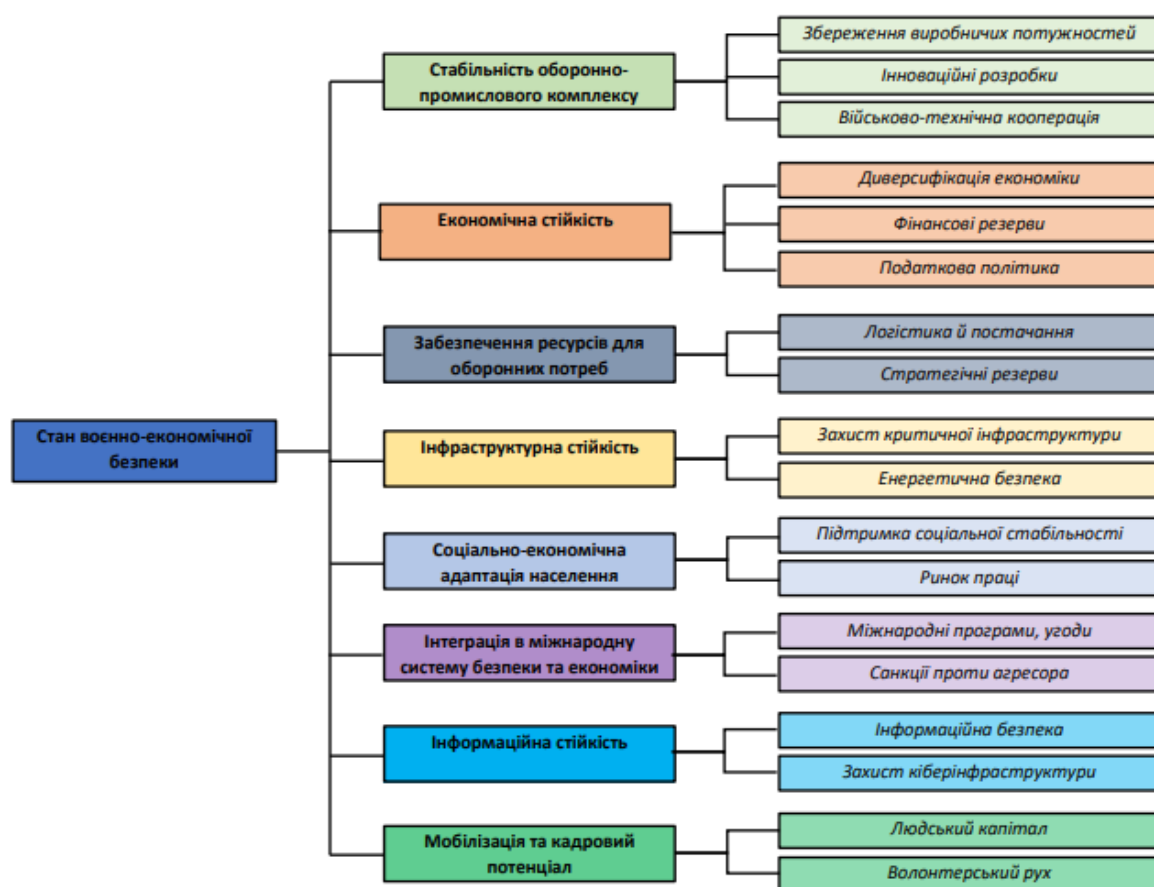

Рис. 1. Ієрархія показників, які впливають на забезпечення воєнно-економічної безпеки України в умовах сучасних воєнних конфліктів
Джерело: [4].

Водночас достатньо очевидною є певна обмеженість подібної ієрархії з погляду рейтингування стану національної безпеки держави, оскільки передбачає орієнтацію на локальність подій, що інколи виключає процес оцінювання з контексту глобальних процесів розвитку безпекового середовища. Насамперед йдеться про суттєві обмеження, що виникають унаслідок розвитку

конкретних кризових ситуацій, військових конфліктів або війн, та відображаються не тільки на оцінці стану національної, державної або воєнної безпеки держави, але мають пряме відношення до прийняття стратегічних рішень у цих сферах [15; 16]. У цьому контексті йдеться про необхідність наближення результатів аналізу та оцінювання локальних або регіональних індексів безпеки до таких уніфікованих показників, як, наприклад, глобальний індекс миру (Global Peace Index, GPI), який являє собою методику визначення рівня напруженості/миру у країнах і регіонах та складається на основі всебічного аналізу визначених 15 ідентифікаторів для кожної з країн, внесених до переліку. Застосування Глобального індексу миру як інтегрального показника для оцінювання ступеню миролюбності країн та цілих регіонів ураховує актуальний стан справ у державі або регіоні та потенційні тенденції розвитку процесів у майбутніх періодах [20]. Окрему увагу привертає корелятивний зв'язок GPI з національними показниками миру (National Peace Indices, NPI), що являють собою низку показників (ключові соціально-економічні чинники, які асоціюються зі станом миру та дозволяють оцінити економічні наслідки миру на регіональних рівнях) на рівні країни з урахуванням регіональних відмінностей у межах конкретних держав [20].

З огляду на перспективи рейтингування стану національної безпеки на основі стратегування система оцінки рівня національної безпеки також має урахувати під час побудови ієрархії показників такі уніфіковані глобальні індекси, як індекс глобального тероризму (Global Terrorism Index, GTI – комплексне вимірювання прямого впливу тероризму в усьому світі з погляду втрат життя, поранень, майнових збитків та кількості інцидентів на підставі даних Глобальної бази тероризму) та індекс позитивного миру (Positive Peace Index, PPI – виявлення відносин, установ та структур, які лежать в основі мирного суспільства, для подолання несприятливих чинників та конфліктів і утворення сталого миру) [20].

У межах комплексного підходу до стратегування рейтингування стану національної безпеки йдеться про необхідність зіставлення 23 якісних та кількісних показників глобального індексу миру у трьох тематичних областях (рівень соціальної безпеки; ступінь поточних внутрішніх та міжнародних конфліктів; ступінь мілітаризації) з основними пріоритетними напрямками розвитку національної безпеки, які включають такі групи:

1. Посилення обороноздатності та військової безпеки.
2. Зміцнення економічної безпеки за рахунок підвищення економічної стабільності.
3. Захист інформаційної безпеки.
4. Соціальна та гуманітарна безпека.
5. Забезпечення екологічної безпеки.
6. Політична стабільність і правопорядок [10, с. 28-29].

Індикатори кожної групи мають пряме співвідношення і можуть бути порівняні з уніфікованими глобальними індексами як основи рейтингування стану національної безпеки. Так, наприклад, для розрахунку та оцінки індексів GTI, RPI використовуються такі категорії для кожної з країн: сприйняття злочинності; оцінка співробітників служби безпеки та поліції; вбивства; в'язниці; доступ до зброї; інтенсивність внутрішнього конфлікту; насильницькі демонстрації; насильницькі злочини; політична нестабільність; політичний терор; імпорту зброї; терористичний вплив; смертність внаслідок внутрішнього конфлікту; діючі внутрішні конфлікти; військовий досвід [20]. Відповідно кожна з наведених категорій або груп може інтерпретуватись з погляду стратегічних перспектив розвитку конкретної держави, відображаючи її потенційні можливості в геополітичному просторі як активного суб'єкта, стан безпеки якого на локальному, регіональному та глобальному рівні імовірно визначається.

Висновки і пропозиції. Таким чином, щоб адекватно оцінити рівень загроз і забезпечити належний рівень безпеки держави в умовах загострення суперництва між державами в геополітичному просторі, що поєднується з постійним зростанням кількості та масштабів нових викликів і загроз, більшість країн світу орієнтується на оцінку стану національної безпеки держави. Масштабування результатів такої оцінки відбувається в межах формування рейтингу стану національної безпеки, який розглядається як один з основних визначників вироблення та прийняття стратегічних рішень у геополітичному просторі на основі корегування відповідних прогностичних сценаріїв. Подальших досліджень вимагають питання, що пов'язані з рейтингуванням стану національної безпеки держави в зіставленні з глобальним індексом миру.

Список використаних джерел

1. Башинський В. Методичний підхід до прогнозування джерел воєнних загроз для забезпечення воєнної безпеки України / В. Башинський, Ю. Клят, А. Тристан // Випробування та сертифікація. – 2024. – № 3(5). – С. 14-19. DOI: <https://doi.org/10.37701/ts.05.2024.02>.
2. Бочарніков В. Довгостроковий прогноз воєнно-політичної обстановки в регіоні довкола України на основі аналізу геополітичної конкуренції : монографія / В. Бочарніков, С. Свешніков. – Київ : НУОУ, 2017. – 100 с.
3. Вітер Д. Сучасна парадигма протидії загрозам національній безпеці: питання стратегічного управління / Д. Вітер, О. Руденко // Право та державне управління. – 2022. – № 3. – С. 220-226. DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.3.33>.
4. Гаврилюк І. Щодо оцінювання воєнно-економічної безпеки України в умовах сучасних воєнних конфліктів / І. Гаврилюк, Ю. Клят, О. Водчиць, Ю. Добровольський, А. Гетьман, Д. Фомкін // Social Development and Security. – 2025. – Vol. 15, № 1. – Р. 19-25.
5. Дмитрук С. Понятійно-категорійний апарат стратегування у сфері державного управління безпековим середовищем / С. Дмитрук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Державне управління. – 2019. – Вип. 3.
6. Житник О. Майбутнє безпекове середовище в контексті державного стратегічного планування: концептуальний підхід / О. Житник // Право та державне управління. – 2018. – № 4 (33). – С. 144-149.

7. Избаш К. Національна безпека України в умовах воєнного стану: сучасний стан / К. Избаш, С. Деревянкін // Південноукраїнський правничий часопис. – 2024. – № 1. – С. 213-217. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.1.34>.
8. Качинський А. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень : монографія / А. Качинський. – Київ : НІСД, 2013. – 104 с.
9. Куйбіда В. Національна безпека в умовах інформаційних та гібридних війн : монографія / В. Куйбіда, В. Бебик, М. Дмитренко. – Київ : НАДУ, 2019. – 384 с.
10. Кучменко В. Оцінка сучасного стану національної безпеки України / В. Кучменко, Я. Тишкул // Таврійський науковий вісник. – 2024. – № 4. – С. 25-30. DOI: <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.4.4>.
11. Маркович Х. Національна безпека України: понятійно-категоріальне осмислення / Х. Маркович // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. – 2023. – Вип. 38. – С. 10-15.
12. Примуш Р. Механізми забезпечення безпеки соціально-економічних систем: методологія, теорія та практика / Р. Примуш. – Харків : НУЦЗУ, 2024. – 269 с.
13. Примуш Р. Стратегічне планування в системі забезпечення національної безпеки / Р. Примуш // Вісник НУЦЗ України. Серія: Державне управління. – 2018. – Вип. 1(8). – С. 531-536.
14. Свєшніков С. Загальнотеоретичні основи досліджень безпекового середовища / С. Свєшніков, В. Бочарніков, І. Мазуренко, П. Ковальчук // Збірник наук. праць ЦВСД. – 2023. – № 1 (77). – С. 13-19.
15. Семененко О. Рекомендації щодо вибору та обґрунтування шляхів підвищення рівня воєнно-економічної безпеки України під час дії воєнного стану в умовах російсько-української війни (24.02.22-30.09.22 рр.) / О. Семененко, М. Абрамова, І. Воронченко, Ю. Добровольський, В. Коротя, Т. Совгіря // Social Development and Security. – 2022. – № 12(5). – С. 41-54. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2022.12.5.5>.
16. Семененко О. Щодо формування теоретичних, методологічних, концептуально-теоретичних основ управління оборонними ресурсами в системі забезпечення воєнно-економічної безпеки держави / О. Семененко, Л. Скуріневська, О. Остапець, П. Толок, П. Онофрійчук, О. Тарасов // Social Development and Security. – 2023. – № 13(6). – С. 119-132. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2023.13.6.11>.
17. Сьомін С. Концепт аксіологічної парадигми засадничих принципів і ціннісних засад забезпечення національної безпеки України [Електронний ресурс] / С. Сьомін ; НІСД. – 2019. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/koncept-aksiologichnoi-paradigmi-zasadnichikh-principiv-i>.
18. Харазішвілі Ю. Прогнозування індикаторів, порогових значень та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі: аналіт. доп. / Ю. Харазішвілі, Є. Дронь. – Київ : НІСД, 2014.
19. Щипанський П. Оборонний менеджмент: підходи до управління процесами оборонного планування / П. Щипанський, Ф. Саганюк, Ю. Мудрак // Зб. наук. праць ЦВСД. – 2021. – № 1(71). – С. 52-58. DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2021-1-71/52-58>.
20. Global Peace Index. Conflict deaths at highest level this century causing world's peacefulness to decline [Electronic resource] / Institute for Economics and Peace. – Accessed mode: <https://www.economicsandpeace.org/global-peace-index>.

References

1. Bashynskiy, V., Kliat, Yu., & Trystan, A. (2024). Metodychnyi pidkhid do prohnozuвання dzherel voiennykh zahroz dlia zabezpechennia voiennoi bezpeky Ukrainy [Methodological approach to forecasting sources of military threats to ensure military security of Ukraine]. *Usprobuvannia ta sertyfikatsiia – Testing and certification*, (3(5)), 14-19. <https://doi.org/10.37701/ts.05.2024.02>.

2. Bocharnikov, V., & Svieshnikov, S. (2017). *Dovhostrokovyi prohnaz voienno-politychnoi obstanovky v rehioni dovkola Ukrainy na osnovi analizu heopolitychnoi konkurentsii* [Long-term forecast of the military-political situation in the region around Ukraine based on the analysis of geopolitical competition]. NUOU.
3. Viter, D., & Rudenko, O. (2022). Suchasna paradyhma protydyi zahrozam natsionalnii bezpetsy: pytannia stratehichnoho upravlinnia [Modern paradigm of countering threats to national security: issues of strategic management]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and State Administration*, (3), 220-226. <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.3.33>.
4. Havryliuk, I., Kliat, Yu., Vodchyts, O., Dobrovolskyi, Yu., Hetman, A., & Fomkin, D. (2025). Shchodo otsiniuvannia voienno-ekonomichnoi bezpeky Ukrainy v umovakh suchasnykh voiennykh konfliktiv [On the assessment of the military-economic security of Ukraine in the context of modern military conflicts]. *Social Development and Security*, 15(1), 19-25.
5. Dmytruk, S. (2019). Poniatiino-katehoriinyi aparat stratehuvannia u sferi derzhavnoho upravlinnia bezpekovym seredovyschem [Conceptual and categorical apparatus of strategizing in the sphere of state management of the security environment]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia – Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: State Management*, 3.
6. Zhytnyk, O. (2018). Maibutnie bezpekove seredovyshe v konteksti derzhavnoho stratehichnoho planuvannia: kontseptualnyi pidkhid [The future security environment in the context of state strategic planning: a conceptual approach]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and State Administration*, (4(33)), 144-149.
7. Izbash, K., & Dereviankin, S. (2024). Natsionalna bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: suchasnyi stan [National security of Ukraine in conditions of martial law: current state]. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys – South Ukrainian Legal Journal*, (1), 213-217. <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.1.34>.
8. Kachynskyi, A. (2013). *Indykatory natsionalnoi bezpeky: vyznachennia ta zastosuvannia yikh hranychnykh znachen* [National security indicators: definition and application of their limit values]. NISD.
9. Kuibida, V., Bebyk, V., & Dmytrenko, M. (2019). *Natsionalna bezpeka v umovakh informatsiinykh ta hibrydnykh viin* [National security in the context of information and hybrid wars]. NADU.
10. Kuchmenko, V., & Tyshkul, Ya. (2024). Otsinka suchasnoho stanu natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Assessment of the current state of national security of Ukraine]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk – Tavria Scientific Bulletin*, (4), 25-30. <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.4.4>.
11. Markovych, Kh. (2023). Natsionalna bezpeka Ukrainy: poniatiino-katehorialne osmyslennia [National security of Ukraine: conceptual and categorical understanding]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna – Scientific notes of the Lviv University of Business and Law. Economic series. Legal series*, 38, 10-15.
12. Prymush, R. (2024). *Mekhanizmy zabezpechennia bezpeky sotsialno-ekonomichnykh system: metodolohiia, teoriia ta praktyka* [Mechanisms for ensuring the security of socio-economic systems: methodology, theory and practice]. NUTsZU.
13. Prymush, R. (2018). Stratehichne planuvannia v systemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [Strategic planning in the system of ensuring national security]. *Visnyk NUTsZ Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia – Bulletin of the National Center for Security and Defense of Ukraine. Series: State Administration*, 1(8), 531-536.
14. Svieshnikov, S., Bocharnikov, V., Mazurenko, I., & Kovalchuk, P. (2023). Zahalnoteoretychni osnovy doslidzhen bezpekovooho seredovyscha [General theoretical foundations of security environment research]. *Zb. nauk. prats TsVSD – Collection of scientific works of the Central Security and Defense Council*, (1(77)), 13-19.

15. Semenenko, O., Abramova, M., Voronchenko, I., Dobrovolskyi, Yu., Korotia, V., & Sovhiria, T. (2022). Rekomendatsii shchodo vyboru ta obgruntuvannia shliakhiv pidvyshchennia rivnia voienno-ekonomichnoi bezpeky Ukrainy pid chas dii voiennoho stanu v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny (24.02.22-30.09.22 rr.) [Recommendations on the selection and justification of ways to increase the level of military-economic security of Ukraine during martial law in the conditions of the Russian-Ukrainian war (24.02.22-30.09.22)]. *Social Development and Security*, (12(5)), 41-54. <https://doi.org/10.33445/sds.2022.12.5.5>.

16. Semenenko, O., Skurinevska, L., Ostapets, O., Tolok, P., Onofriichuk, P., & Tarasov, O. (2023). Shchodo formuvannia teoretychnykh, metodolohichnykh, kontseptualno-teoretychnykh osnov upravlinnia oboronnyimi resursamy v systemi zabezpechennia voienno-ekonomichnoi bezpeky derzhavy [On the formation of theoretical, methodological, conceptual-theoretical foundations of defense resources management in the system of ensuring military-economic security of the state]. *Social Development and Security*, (13(6)), 119-132. <https://doi.org/10.33445/sds.2023.13.6.11>.

17. Somin, S. (2019). *Kontsept aksiolohichnoi paradyhmy zasadnychyykh pryntsypiv i tsinnisnykh zasad zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [The concept of the axiological paradigm of the fundamental principles and value foundations of ensuring the national security of Ukraine]. NISD. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/koncept-aksiolohichnoi-paradigmi-zasadnichikh-principiv-i>.

18. Kharazishvili, Yu., & Dron, Ye. (2014). *Prohnozuvannia indyikatoriv, porohovykh znachen ta rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy u serednostrokovii perspektyvi: analit. dop.* [Forecasting indicators, threshold values and the level of economic security of Ukraine in the medium term: analytical supplement]. NISD.

19. Shchypanskyi, P., Sahaniuk, F., & Mudrak, Yu. (2021). Oboronnyi menedzhment: pidkhody do upravlinnia protsesamy oboronnoho planuvannia [Defense management: approaches to managing defense planning processes]. *Zb. nauk. prats TsVSD – Collection of scientific works of the Central Scientific and Technological Research Center*, (1(71)), 52-58. <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2021-1-71/52-58>.

20. *Institute for Economics and Peace*. (n.d.). Global Peace Index. Conflict deaths at highest level this century causing world's peacefulness to decline. <https://www.economicsandpeace.org/global-peace-index/>.

Отримано 21.05.2025

UDC 355.02(045):351.86

Volodymyr Shevchuk

PhD student, National University “Chernihiv Polytechnic”

E-mail: vova_shevchuk@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-7320-1420>

RATING THE STATE OF NATIONAL SECURITY: APPROACHES TO STRATEGIZING

The article considers the issue of forming modern approaches to strategizing in the field of rating the state of national security of the state. Attention is paid to the issues of forming a comprehensive approach to determining the global rating of the state of national security, which is aimed at overcoming the existing limitations of the methodology for assessing the current state of affairs (events) in a separate sphere of life by updating the development of a forecast of the most likely development of the situation, as well as developing a strategy (action plan) for its positive resolution within the framework of developing

a new system for assessing the state of national security of Ukraine, which would be based on the use of indicators of global ratings (key international indices). It is shown that strategizing the global rating of the state of national security is aimed at ensuring a system for developing and implementing long-term strategies, applying strategic scenarios of government action and using strategic games/countergames in various strategic spheres of life of society and the state. Attention is focused on the need to approximate the results of the analysis and assessment of local or regional security indices to such unified indicators as the global peace index, national peace indicators, global terrorism index, positive peace index. These indices should be taken into account when building a hierarchy of indicators for the system of assessing the level of national security and rating its state based on strategizing. It is concluded that an adequate assessment of the level of threats and ensuring an appropriate level of state security in the conditions of aggravation of rivalry between states in the geopolitical space, combined with a constant increase in the number and scale of new challenges and threats, most countries of the world require an assessment of the state of national security. The scaling of the results of such an assessment occurs within the framework of forming a rating of the state of national security, which is considered as one of the main determinants of developing and making strategic decisions in the geopolitical space based on adjusting the relevant forecast scenarios. At the same time, the rating of the state of national security should be carried out in comparison with the global peace index.

Keywords: state security, national security indicators, national security, ranking of the state of national security, strategizing, strategic management.

Fig.: 1. References: 20.